

Anonimizuota versija

Vertimas

C-567/20–1

Byla C-567/20

Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

Gavimo data:

2020 m. spalio 29 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Općinski građanski sud u Zagrebu (Kroatija)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2020 m. spalio 15 d.

Ieškovė:

A. H.

Atsakovė:

Zagrebačka banka d.d.

<...>

Općinski građanski sud u Zagrebu (Zagrebo apylinkės teismas, nagrinėjantis civilines bylas), <...> byloje ieškovė A. H. (Zagrebas), <...>, <...> prieš atsakovę *Zagrebačka banka d.d.*, <...> (Zagrebas) <...> <...>, dėl pripažinimo ir sumokėjimo, remdamasis Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsniu, pateikia Europos Sąjungos Teisingumo Teismui šį:

PRAŠYMĄ PRIIMTI PREJUDICINĮ SPRENDIMĄ

I. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo sudėtis

II. <...> Pagrindinės bylos šalys

Ieškovė: A. H. (Zagrebas) <...>

Atsakovė: Z.b.d.d. (Zagrebas) <...>

Europos Sąjungos Teisingumo Teismui pateikiami šie prejudiciniai klausimai dėl Sąjungos teisės, o būtent dėl 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais, išaiškinimo:

1) Ar Direktyvos 93/13 dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais¹ 6 straipsnio 1 dalis pagal Teisingumo Teismo jurisprudenciją, konkrečiai sprendimą *Dunai* (C-118/17, EU:C:2019:207), turi būti aiškinama taip, kad teisės aktų leidėjo kišimasis į vartotojo, kuris yra paskolos gavėjas (**orig. p. 2**), ir banko santykius negali atimti iš vartotojų teisės ginčyti teisme pirminės sutarties ar pagal įstatymą sudaryto sutarties priedo sąlygų siekiant įgyvendinti teisę susigrąžinti tai, ką jų nenaudai bankas nepagrįstai įgijo dėl nesąžiningų sutarčių sąlygų naudojimo, jeigu dėl teisės aktų leidėjo įsikišimo vartotojai geranoriškai sutiko pakeisti pirminį sutartinį santykį, vykdant įstatymu įtvirtintą bankų pareigą pasiūlyti vartotojams šią galimybę, o ne tiesiogiai taikant intervencinį įstatymą, kaip buvo byloje *Dunai*?

2) Jeigu atsakymas į pirmąjį klausimą būtų teigiamas, ar dviejų subjektų, t. y. paskolos gavėjo ir banko, ginčą nagrinėjantis nacionalinis teismas, kuris, remdamasis *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) pateiktu nacionalinio įstatymo *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju* (Įstatymas dėl vartojimo paskolos įstatymo pakeitimo ir papildymo) išaiškinimu, negali to įstatymo aiškinti taip, kaip to reikalauja Direktyva 93/13, turi teisę ir (arba) privalo, remdamasis šia direktyva ir Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijos 38 ir 47 straipsniais, netaikyti šio nacionalinio įstatymo taip, kaip jį aiškina *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas)?

FAKTINĖS BYLOS APLINKYBĖS

1. 2007 m. spalio 15 d. ieškovė A. H., kaip vartotoja, sudarė su atsakove *Zagrebačka banka d.d.*, kaip paskolos davėja, būstui skirtos paskolos sutartį, pagal kurią bankas išmokėjo paskolą, išreikštą Šveicarijos frankais (309 373,82 CHF) ir išmokėtą [Kroatijos] kunomis [HRK] pagal *Hrvatska narodna banka* (Kroatijos nacionalinis bankas, toliau – HNB) skelbiamą vidutinį valiutų keitimo kursą, galiojusį paskolos išmokėjimo dieną, o ieškovė mokėjo paskolos grąžinimo įmokas kunomis pagal vidutinį HNB skelbiamą kunos ir Šveicarijos franko keitimo kursą.
2. Į šios iš anksto suformuluotos tipinės paskolos sutarties 1 straipsnį atsakovė įtraukė nuostatą, pagal kurią sutarties valiuta yra Šveicarijos frankas, o paskolos grąžinimą sutarties 7 straipsnyje susiejo su šia valiuta taip, kad ieškovės mėnesinis ir bendras paskolos įsipareigojimas būtų skaičiuojamas atsižvelgiant į nacionalinės valiutos, t. y. kunos, ir Šveicarijos franko kurso svyravimus, be to, sutarties

¹ OL L 95, 1993, p. 29; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių kalba, 15 sk., 2 t., p. 288.

2 straipsnyje numatė nuostatą, kurioje įtvirtino kintamąją palūkanų normą, kuri keičiasi priklausomai nuo banko sprendimo, be tikslų, aiškių ir galimų patikrinti kriterijų, nusakančių palūkanų normos keitimosi būdą, t. y. be informacijos, kaip tos sutarties sąlygos yra susijusios su bendru ieškovės paskolos įsipareigojimu.

3. Ieškovė pažymi, kad atsakovė, įtraukusi į sutartį nesąžiningą ir negaliojančią nuostatą, kuria buvo nustatyta valiuta, t. y. Šveicarijos frankas, kuri buvo susieta su pagrindine paskolos suma, t. y. įtvirtinusi nesąžiningą sąlygą, pagal kurią palūkanų norma turėjo būti keičiama banko sprendimu, nors nei prieš sudarant sutartį, nei jos galiojimo metu atsakovė to atskirai su ieškove nesuderino, neatskleidė Šveicarijos franko valiutos pasirinkimo rizikos laipsnio, nenustatė tikslų palūkanų normos kitimui įtakos turinčių kriterijų ir jų skaičiavimo metodo ir todėl pažeidė *Zakon o zaštiti potrošača* (Vartotojų apsaugos įstatymas, toliau – ZZP), *Zakon o obveznim odnosima* (Civilinių prievolių įstatymas, toliau – ZOO) nuostatas, sąžiningumo principą, kuris yra pagrindinis prievolių teisės principas, ir, pažeisdama Sąjungos teisę, visų pirma Tarybos direktyvą 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais (toliau – Direktyva 93/13), kurios nuostatos buvo perkeltos į nacionalinę teisę *Zakon o zaštiti potrošača* (Vartotojų apsaugos įstatymas), sukėlė neatitikimą tarp sutarties šalių teisių ir pareigų ieškovės, veikusios kaip vartotoja, nenaudai.

(orig. p. 3)

4. Ieškovė remiasi kolektyvinio teisių gynimo procedūra, kuri buvo vykdoma atsakovės atžvilgiu *Trgovački sud u Zagrebu* (Zagrebo komercinis teismas, bylos Nr. <...>) siekiant užtikrinti vartotojų, o kartu ir ieškovės, interesus.
5. Kolektyvinio teisių gynimo procedūra truko septynerius metus. Proceso eiga buvo tokia:
 - 2013 m. liepos 4 d. *Trgovački sud u Zagrebu* (Zagrebo komercinis teismas) priėmė sprendimą <...>, kuriame konstatavo, kad visi aštuoni bankai atsakovai², tarp jų atsakovė šioje byloje, kuri procedūroje dalyvavo kaip atsakovė Nr. 1, pažeidė kolektyvinius vartotojų interesus ir teises, nes 2004–2008 m. laikotarpiu sudarytose paskolos sutartyse nustatė negaliojančias ir nesąžiningas sąlygas, pagal kurias šių vartojimo sutarčių valiuta buvo Šveicarijos frankas, ir būtent su šia valiuta susiejo paskolos grąžinimą, todėl nustatyta fiksuotoji palūkanų norma paskolos įsipareigojimo galiojimo metu buvo keičiama vienašališkais banko sprendimais.
 - 2014 m. birželio 13 d. sprendime <...> dėl bankų (be kitų, atsakovės šioje byloje, kuri nurodytoje procedūroje dalyvavo kaip atsakovė Nr. 1) apeliacinio skundo *Visoki trgovački sud RH* (Kroatijos Respublikos aukštesnysis komercinių bylų teismas) konstatavo, kad sąlyga dėl palūkanų normos, kuri yra keičiama

² Tuo metu išskyrus *Sberbank d.d.*, tačiau vėliau ir šio banko atžvilgiu buvo priimtas toks pat sprendimas kaip ir kitų bankų atžvilgiu.

vienašališkais banko sprendimais, yra nesąžininga ir negaliojanti, o sąlygą, kuria nustatoma Šveicarijos franko valiuta, pripažino galiojančia.

– 2015 m. balandžio 9 d. *Vrhovni sud RH* (Aukščiausiasis Teismas), išnagrinėjęs bankų (be kitų, atsakovės šioje byloje, kuri nurodytoje procedūroje dalyvavo kaip atsakovė Nr. 1) kasacinį skundą, sprendimu <...> paliko galioti *Visoki trgovački sud* (aukštesnysis komercinių bylų teismas) sprendimą ir pripažino, kad sąlyga dėl palūkanų normos, keičiamos banko sprendimu, yra nesąžininga ir negaliojanti, o išnagrinėjęs vartotojų atstovo kasacinį skundą pripažino, kad sąlyga, nustatanti Šveicarijos franko valiutą, yra galiojanti.

– 2016 m. gruodžio 13 d. *Ustavni sud* (Konstitucinis Teismas), išnagrinėjęs vartotojų atstovo konstitucinį skundą, sprendimu <...> panaikino *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) sprendimo dalį, susijusią su Šveicarijos franko valiutos nustatymu, ir grąžino bylą šiam teismui nagrinėti iš naujo.

– 2017 m. spalio 3 d. *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) priėmė sprendimą <...>, kuriuo grąžino bylą nagrinėti (kiek tai susiję su Šveicarijos franko valiutos nustatymu) *Visoki trgovački sud* (aukštesnysis komercinių bylų teismas).

– 2018 m. birželio 14 d. *Visoki trgovački sud* (Aukštesnysis komercinių bylų teismas) priėmė sprendimą <...>, kuriuo pripažino, kad sąlyga dėl Šveicarijos franko valiutos nustatymo yra nesąžininga ir negaliojanti, nes bankai, o kartu ir ieškovė šioje byloje, kuri nurodytoje procedūroje dalyvavo kaip atsakovė Nr. 1, 2004–2008 m. laikotarpiu sudarė paskolos sutartis, į kurias įtraukė negaliojančias ir nesąžiningas sąlygas, pagal kurias ginčijamose vartojimo sutartyse buvo nustatyta valiuta, su kuria buvo susietas paskolų grąžinimas, o būtent Šveicarijos frankas. *Visoki trgovački sud* (Aukštesnysis komercinių bylų teismas) paliko galioti 2013 m. pirmosios instancijos teismo sprendimą (kiek jis susijęs su Šveicarijos franko valiutos nustatymu) visų bankų, o kartu ir atsakovės šioje byloje, atžvilgiu.

– 2019 m. rugsėjo 3 d. *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas), išnagrinėjęs bankų, o kartu ir atsakovės šioje byloje, nurodytoje procedūroje dalyvavusios kaip atsakovė Nr. 1, kasacinį skundą, sprendimu <...> paliko galioti 2018 m. birželio 14 d. *Visoki trgovački sud* (Aukštesnysis komercinių bylų teismas) sprendimą.

6. Galutinis kolektyvinio vartotojų teisių gynimo procedūros rezultatas yra tiek sąlygos dėl Šveicarijos franko valiutos nustatymo, tiek sąlygos dėl banko sprendimu keičiamos palūkanų normos pripažinimas nesąžiningomis (**orig. p. 4**) visose paskolos sutartyse, kuriose numatyta sąlyga dėl valiutos Šveicarijos frankais, sudarytose su bankais atsakovais ginčijamu laikotarpiu, t. y. priimtas galutinis sprendimas, kuriuo pripažinta, kad atsakovė šiame procese – *Zagrebačka banka d.d.* (veikusi kaip atsakovė Nr. 1) – laikotarpiu nuo 2003 m. rugsėjo 10 d. iki 2008 m. gruodžio 31 d. pažeidė kolektyvinius vartotojų, o kartu ir ieškovės, interesus ir teises, nes sudaromose paskolos sutartyse taikė nesąžiningą sąlygą, kuria nustatytoji fiksuotoji palūkanų norma paskolos įsipareigojimo galiojimo

metu buvo keičiama vienašališkais banko sprendimais, t. y. jos individualiai nesuderinus, ir kuri yra negaliojanti, kitaip tariant, priimtas galutinis sprendimas, kad laikotarpiu nuo 2005 m. balandžio 1 d. iki 2008 m. gruodžio 31 d. pažeidė vartotojų, o kartu ir ieškovės, interesus ir teises, nes sudarydama paskolos sutartis taikė negaliojančias ir nesąžiningas sutarties sąlygas, nustatančias Šveicarijos franko valiutą, kuri buvo susieta su pagrindine paskolos suma, be to, būdama verslininkė, tiek prieš sudarant sutartis, tiek jų galiojimo metu visapusiškai neinformavo vartotojų apie visus kriterijus, kurie yra svarbūs išsamia informacija pagrįstam reikšmingam sprendimui priimti, ir tai lėmė neatitikimą tarp šalių teisių ir pareigų, todėl atsakovė veikė pažeisdama tuo metu galiojusio *Zakon o zaštiti potrošača* (Vartotojų apsaugos įstatymas) nuostatas ir *Zakon o obveznim odnosima* (Civilinių prievolių įstatymas) nuostatas.

7. Sprendimui nurodytoje kolektyvinio teisių gynimo procedūroje priimti remtasi Direktyva 93/13, o nacionalinės teisės nuostatomis išaiškinti teismai rėmėsi Teisingumo Teismo išaiškinimu byloje C-484/08 *Caja de Ahorros y Monte de Piedad de Madrid* ir byloje C-26/13 *Kasler*.
8. Pagal galiojančias Kroatijos Respublikos teisės nuostatas, o būtent *Zakon o parničnom postupku* (Civilinio proceso kodeksas) 502c straipsnį ir *Zakon o zaštiti potrošača* (Vartotojų apsaugos įstatymas) 138a straipsnį, ir remiantis sprendimais dėl kolektyvinio teisių gynimo, vartotojai, taigi ir ieškovė, įgijo teisę individualios bylose reikalauti grąžinti bankų nepagrįstai gautą naudą, todėl vartotojas inicijavo teismo procesą, kuris šiuo metu vyksta prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme (bylos Nr. <...>).

TEISĖS AKTŲ LEIDĖJO ĮSIKIŠIMAS

9. 2015 m. rugsėjo 30 d. Kroatijos Respublika priėmė *Zakon o izmjenama o dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju* (Vartojimo kredito įstatymą iš dalies keičiantis ir papildantis įstatymas, toliau – ZID ZPK 2015), pagal kurį paskolos gavėjams pasiūlyta galimybė konvertuoti Šveicarijos frankais prisiimtą paskolos įsipareigojimą į įsipareigojimą eurai.
10. Ieškovė tai įvykdė sudarydama paskolos sutarties priedą, kurio pagrindu jos paskola Šveicarijos frankais buvo konvertuota į paskolą eurai. Tad paskola buvo konvertuota ne į nacionalinę valiutą, t. y. kunas, o į kitą užsienio valiutą – eurus.
11. Pagrindinis klausimas šioje konkrečioje byloje yra susijęs su ZID ZPK 2015 teisinėmis pasekmėmis.
12. ZID ZPK 2015 apibrėžė konkrečią naujo vartotojų paskolos įsipareigojimo sumos apskaičiavimo metodiką, pagal kurią turi būti atliekamas konvertavimas ir kuria iš esmės buvo siekiama, kad nuo pat paskolos pradžios Šveicarijos frankai būtų perskaičiuoti į eurus ir 2015 m. rugsėjo 30 d. būtų gauta nauja pagrindinė paskolos suma eurai, kurią nuo šiol turėjo grąžinti paskolos gavėjas. Konvertavimo būdas buvo nustatytas ZID ZPK 2015 19c straipsnyje, o juo remiantis visos vartotojo

įmokos už esamą paskolą buvo palygintos su simuliuojamos fiktyvios (**orig. p. 5**) paskolos, išreikštos eurais, sąlygomis, faktinėmis įmokomis fiktyvi paskola buvo uždaryta ir taip apskaičiuota paskolos suma 2015 m. rugsėjo 30 d., o dėl šio palyginimo susidarė vartotojų sumokėtinų lėšų nepriemoka arba permoka. Todėl, atsižvelgus į esamą padėtį, vartotojams buvo pasiūlyta galimybė sudaryti paskolos sutarties priedą, susijusį su tolesniu paskolos grąžinimu, kaip kad buvo nustatyta ZID ZPK 2015 19e straipsnio 1 dalyje.

13. Atlikus šį paskolos sumos apskaičiavimą, kuriam buvo pasitelkta priemonė, įstatyme vadinama „Izračun konverzije kredita“ (paskolos konvertavimo skaičiuoklė), paskolos gavėjai, taigi ir ieškovė, galėjo pasirašyti pirminių paskolos sutarčių priedus, todėl ieškovė pagal šį sutarties priedą nuo 2015 m. rugsėjo 30 d. grąžino eurais indeksuotą paskolą nustačius naują pagrindinę paskolos sumą ir taikant naujai skaičiuojamą palūkanų normą, nustatytą *pro futuro*.
14. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad bankas galėjo pagal ZID ZPK 2015 19e straipsnį pasiūlyti vartotojui sudaryti naują paskolos sutartį arba ankstesnės sutarties priedą, ir nusprendė pasiūlyti paskolos gavėjui sudaryti paskolos sutarties priedą, tai aiškiai nuroydamas sutarties priedo 1 straipsnyje, kuriame nustatyta, kad šalys sudaro sutarties priedą, o šio priedo 24 straipsnyje nurodyta:

24 straipsnis

„Kitos pirminės sutarties ir iki šios dienos galimai sudarytų priedų sąlygos nekeičiamos ir lieka galioti“.

Taip užtikrintas esamo sutartinio santykio tapatumas.

15. ZID ZPK 2015 siekta sulygtinti Šveicarijos frankais išreikštų paskolų gavėjus su eurais išreikštų paskolų gavėjais, ir šis tikslas, apibrėžtas ZID ZPK 2015 19b straipsnyje, buvo pasiektas pirmiau nurodytu būdu.
16. Šioje byloje ginčas yra susijęs su kompensacija, kuri ieškovei kaip vartotojai turi priklausyti dėl to, kad ieškovė, kaip vartotoja, nagrinėjamoje byloje tvirtina, kad ZID ZPK 2015 nenumatė kompensacijų Šveicarijos frankais išreikštų paskolų gavėjams, kurios būtų mokamos bankams grąžinus jų pagal nesąžiningas ir negaliojančias paskolos sutarties sąlygas, nustatančias Šveicarijos franko valiutą ir palūkanas, gautą naudą, taip siekiant užtikrinti, kad būtų atkurta pradinė vartotojo teisinė ir faktinė padėtis.
17. Tai pagrįsdamas vartotojas pažymi, kad paskola iki konvertavimo dienos, t. y. iki 2015 m. rugsėjo 30 d., konvertuota atsižvelgiant į sąlygą dėl Šveicarijos franko valiutos nustatymo ir į sąlygą dėl banko sprendimu keičiamos palūkanų normos bei jas taikant, todėl konvertavimo objektas buvo galiojanti sąlyga dėl valiutos Šveicarijos frankais, be to, atliekant konvertavimą buvo taikomos tos pačios nesąžiningos vienašališkais banko sprendimais keičiamos palūkanų normos kaip kad Šveicarijos frankais išreikštų paskolų atveju, o nuo 2015 m. rugsėjo 30 d.

paskola buvo toliau gražinama taikant sąlygą dėl valiutos eurais ir atsakovės pagal taisyklę „imk arba atsisakyk“ naujai *pro futuro* savavališkai nustatytą 5,84 proc. palūkanų normą.

18. Be to, ieškovė atkreipia dėmesį, kad sudarydamas jam siūlomą sutarties priedą vartotojas neturėjo galimybės dėl jo derėtis, nes pareiškus pastabas dėl bet kurio sutarties priedo aspekto ir jo nepasirašius, konvertavimas, su kuriuo ieškovė pagal ZID ZPK 2015 19e straipsnio 5 dalį turėjo sutikti per 30 dienų, nebūtų vykdomas.
19. Todėl ieškovė teigia, kad jos gautina kompensacija nėra nebuvo šio įstatymo tikslas, kompensacijos suma įstatyme nebuvo apibrėžta, o konkreti banko nepagrįstai pagal paskolos sutartį gauta nauda nebuvo apskaičiuota nei „Skaičiuoklėje“, nei sutarčių prieduose (**orig. p. 6**), todėl nagrinėjamo ginčo atveju ieškovės gautinos kompensacijos suma nebuvo apskaičiuota. Siekdama tai įrodyti, ieškovė kartu su ieškiniu pateikė skaičiavimus. Remiantis konvertavimo skaičiuokle, atlikus konvertavimą buvo nustatyta 119 406,91 HRK permoka vartotojo naudai, susijusi su skirtumu tarp sumokėtų įmokų ir fiktyvios eurais išreikštos paskolos sumos, kuri nebuvo išmokėta vartotojui, o remiantis ZID ZPK 2015 19c straipsnio 1 dalies c punktu nuosekliai naudojama būsimums mėnesinėms paskolos įmokoms po konvertavimo į eurus mokėti, tokia tvarka, pagal kurią permoka turėjo sudaryti ne daugiau kaip 50 proc. mokėtinos mėnesinės įmokos. Tačiau iš vartotojo prie ieškinio pridėtų skaičiavimų matyti, kad dėl konvertavimo bankas vartotojo sąskaita nepagrįstai gavo 340 364,19 HRK naudos.
20. Kita vertus, bankas atsakovas nagrinėjamoje byloje mano, kad vien atlikus konvertavimą ir sudarius sutarties priedą ieškovė prarado teisinį pagrindą reikalauti, kad pirminės sutarties sąlygos būtų pripažintos nesąžiningomis, o tuo pačiu ir teisę į kompensaciją, nes paskola buvo atgaline data perskaičiuota taip, lyg nuo pirmos dienos būtų išreikšta eurais, todėl finansų eksperto išvada, kuria siekiama nustatyti tikslią banko nepagrįstai pagal nesąžiningas pirminės sutarties sąlygas gautą sumą, nebūtina.
21. Susipažinęs su sutarties priedu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nustatė, kad ieškovė niekada nesiliovė reikšti savo reikalavimų, neatsisakė teisės gauti pilną kompensaciją ir teisės pareikšti ieškinį bei teisės į teisinę apsaugą, ir kad toks teisių atsisakymas įstatyme nebuvo numatytas. Be to, nacionalinėje teisėje, konkrečiai *Zakon o zaštiti potrošača* (Vartotojų apsaugos įstatymas) 41 straipsnyje, nustatyta, kad vartotojas negali atsisakyti savo teisių ir jos negali būti apribotos, kaip kad panašiai apibrėžta ZID ZPK 2015 19e straipsnyje, pagal kurį bankams draudžiama įtraukti į sutarčių priedus sąlygą dėl bet kokių vartotojų teisių atsisakymo, o pagal tai, kaip prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas supranta Teisingumo Teismo Sprendimą C-452/18, *Ibercaja Banco*, vartotojas gali atsisakyti jam Direktyvos 93/13 suteiktos apsaugos tik jei jis to nori ir apie tai pareiškia aiškiai, laisva valia ir sąmoningai.

22. Šiuo požiūriu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pabrėžia, kad ZID ZPK 2015 tikslas visų pirma buvo socialinis ir ekonominis; įstatymas turėjo palengvinti vartotojams paskolos grąžinimą ir suteikti galimybę nuo 2015 m. rugsėjo 30 d. grąžinti paskolą tokiu pačiu būdu kaip ir vartotojai, sudarę paskolos sutartis su sąlyga dėl valiutos eurai. Tai patvirtina ir faktas, kad ZID ZPK 2015 iki 2015 m. rugsėjo 30 d. nepagerino nuostatos dėl palūkanų normos, nes, pavyzdžiui, ZID ZPK 2015 nebuvo apibrėžta jokia speciali palūkanų skaičiavimo metodika, taikytina konvertavimo atveju; be to, įstatymas nenumatė galimybės konvertuoti paskolas į kunas ir atsisakyti Šveicarijos franko.
23. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nurodo, kad ZID ZPK 2015 kiekvieno vartotojo atveju neapibrėžė individualios sumos, atitinkančios vartotojo dėl nesąžiningų paskolos sutarties sąlygų, palūkanų ir valiutos patirtą žalą, ir neapibrėžė verslininko nepagrįstai gautų sumų.
24. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atkreipia dėmesį į tai, kad ZID ZPK 2015 buvo priimtas 2015 m. rugsėjo 30 d., t. y. po galutinio sprendimo, kuriuo su palūkanomis susijusi sąlyga pripažinta negaliojančia, priėmimo, tačiau prieš priimant galutinį sprendimą dėl Šveicarijos franko valiutą nustatančios sąlygos negaliojimo. Tad įstatymo įsigaliojimo momentu sąlyga dėl Šveicarijos franko valiutos dar nebuvo teismo pripažinta nesąžininga ir negaliojančia, įsiteisėjęs sprendimas šiuo klausimu buvo priimtas tik po trejų metų nuo paskolos konvertavimo, o paskolos konvertavimas atliktas vykdant Šveicarijos franko valiutą nustatančią sąlygą, kuri laikyta galiojančia, todėl aplinkybė, kad paskola buvo konvertuota būtent remiantis Šveicarijos franko valiutą ir banko sprendimu keičiamas palūkanas nustatančiomis sąlygomis, į kurias buvo atsižvelgta konvertavimo skaičiuoklėje, be to, esant situacijai, kai įstatymas nei sąlygos dėl valiutos nustatymo, nei sąlygos dėl banko sprendimu keičiamos palūkanų normos (**orig. p. 7**) nepripažino (ne)sąžininga ar (ne)galiojančia, tai reiškia, kad šis klausimas iš pat pradžių buvo paliktas spręsti teismo proceso tvarka.
25. Tai svarbu dėl to, kad ZID ZPK 2015 buvo priimtas 2015 m., o sutarties priedas buvo sudarytas 2016 m., t. y. po to, kai Kroatijos Respublika įstojo į Europos Sąjungą, todėl Teisingumo Teismas, kurio jurisdikcija šiuo atveju yra neginčytina, privalo atsakyti į jam pateiktus su konkrečia byla susijusius klausimus.
26. Todėl atlikus konvertavimą ir kolektyvinio teisių gynimo procedūroje pripažinus Šveicarijos franko valiutą nustatančią sąlygą negaliojančia bei apskaičiavus banko nepagrįstai gautą naudą, ieškovė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teisme reikalauja visos banko pagal paskolos sutartį gautos naudos dydžiui ekvivalentiškos kompensacijos sumos, o savo reikalavimus grindžia tuo, kad atliktas konvertavimas šios teisės bankui nesuteikė arba suteikė tik iš dalies, dalinai sumažinus pagrindinę paskolos sumą, ir pažymi, kad likusi pagrindinės paskolos sumos dalis ir toliau liko didesnė nei būtų buvusi konvertavimo dieną, jeigu nesąžiningos sąlygos, nustatančios Šveicarijos franko valiutą ir banko sprendimu keičiamą palūkanų normą, būtų panaikintos.

27. Todėl ieškovė nagrinėjamoje byloje teigia, kad dėl konvertavimo jos pradinė padėtis, kurioje nebūtų ginčijamų sąlygų arba sutarties, nebuvo atkurta, ieškovė tebemoka simuliuotąją paskolą, susietą su eurais, kompensacijos negavo, o bankas negrąžino visos jo nepagrįstai gautos naudos.
28. Nepagrįstai gautos naudos dydį galima nustatyti šioje byloje, ir tai patvirtina ieškovės prie ieškinio pridėta išvada.

TEISĖS NUOSTATŲ AIŠKINIMO VIENODINIMO PROCEDŪRA VRHOVNI SUD (Aukščiausiasis Teismas)

29. Individualaus vartotojo bylos nagrinėjimo metu 2019 m. rugsėjo 11 d. *Vrhovni sud Republike Hrvatske* (Kroatijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas), t. y. paskutinės instancijos teismas, pradėjo vadinamąją „teisės nuostatų aiškinimo vienodinimo procedūrą“.
30. Tai yra naujas Kroatijos Respublikos teisinės sistemos institutas, kurį reglamentuoja *Zakon o parničnom postupku* (Civilinio proceso kodeksas) 502i ir paskesni straipsniai, leidžiantis *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) išsakyti teisinę poziciją konkrečiu klausimu, kuri yra privaloma visiems individualias bylas (tiek jau pradėtas, tiek tas, kurios bus pradėtos ateityje) nagrinėjantiems žemesnių instancijų teismams, kaip kad nustatyta *Zakon o parničnom postupku* (Civilinio proceso kodeksas) 502n straipsnyje.
31. Teisės nuostatų aiškinimo vienodinimo procedūroje Nr. <...> *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) priėmė sprendimą dėl ši teisinio klausimo:

„Ar susitarimas dėl paskolos konvertavimo, sudarytas pagal *Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (Vartojimo kredito įstatymą iš dalies keičiantis ir papildantis įstatymas)* (*Narodne novine* Nr. 102/15), turi būti pripažintas niekada nesudarytu arba negaliojančiu, jei pirminės paskolos sutarties sąlygos, susijusios su kintama palūkanų norma ir sąlyga dėl valiutos, negalioja?“

2020 m. kovo 4 d. *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) priėmė šį sprendimą:

„Susitarimas dėl paskolos konvertavimo, sudarytas remiantis *Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju* (Vartojimo kredito įstatymą iš dalies keičiantis ir papildantis įstatymas) (*Narodne novine* Nr. 102/15), sukelia teisinių pasekmių ir galioja (**orig. p. 8**), jei pirminės paskolos sutarties sąlygos, susijusios su kintama palūkanų norma ir sąlyga dėl valiutos, negalioja“.

32. Nacionalinių teismų jurisprudencijoje šis teisės aktų aiškinimo vienodinimo procedūros tvarka priimtas sprendimas sukėlė abejonių ir buvo skirtingai aiškinamas. Abejonių kilo dėl šio sprendimo teiginių ir jo poveikio vartotojui Direktyva 93/13 užtikrintai kompensacijai, taigi ir galutiniam sprendimui šioje byloje. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad šis *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) sprendimas, o kartu ir ZID ZPK 2015

išaiškinimas, turi būti pripažinti prieštaraujančiais Europos Sąjungos teisei tiek, kiek nurodytas įstatymas yra aiškinamas kaip draudžiantis išmokėti vartotojui kompensaciją.

33. *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) minėtoje procedūroje priimdamas sprendimą dėl sutarties priedo, kuriuo remiantis buvo atliktas paskolos konvertavimas, galiojimo sprendimo pagrindime nurodė, kad priedas, t. y. originalių paskolos sutarčių priedėlis, negali būti nesąžiningas ir negaliojantis, net jei jo turinys remiasi sąlygomis, kurios buvo *ex tunc* pripažintos nesąžiningomis ir negaliojančiomis, dėl to, kad šis paskolos sutarties priedas iš esmės nustato naują sutartinę santykį, kuris vartotojo atveju yra visiškai savanoriškas, sudaromas remiantis ZID ZPK 2015, todėl teismas daro išvadą, kad jau vien dėl to paskolos sutarties priedas atitinka teisės nuostatas, yra sąžiningas ir galioja.
34. *De facto*, *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) atsisakė ištirti, ar sutarties priedas yra sąžiningas ir galiojantis, darydamas prielaidą, kad priedas yra sąžiningas ir galiojantis, nesuteikdamas galimybės vertinti šio sutarties priedo sąžiningumą ir galiojimą ir jį ginčyti, nors pagrindinės originalios paskolos sutarties sąlygos, susijusios su sutarties dalyku (Šveicarijos franko valiutos nustatymu) ir verte (palūkanų normos nustatymu), jau buvo pripažintos nesąžiningomis ir negaliojančiomis *ex tunc*.
35. *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) nurodytoje procedūroje, nors priėmė sprendimą taikyti Europos Sąjungos teisę, konkrečiai Direktyvą 93/13, kuri buvo perkelta į nacionalinę teisę *Zakon u zaštiti potrošača* (Vartotojų apsaugos įstatymas), ir ją aiškinti, nepateikė Teisingumo Teismui prašymo priimti prejudicinį sprendimą dėl Europos Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimo ir to nepagrindė savo sprendime, todėl nesuteikė galimybės pasisakyti dėl teisingo Europos Sąjungos teisės nuostatų, susijusių su šioje byloje pateikiamais klausimais, išaiškinimo.
36. Būtina atkreipti dėmesį į tai, kad *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) dėl Europos Sąjungos teisės nuostatų, konkrečiai Sprendimo *Dunai*, taikymo nurodė tik tiek, kad Sprendimas *Dunai* yra netaikytinas, nes šioje byloje susiklostė „kitokios faktinės aplinkybės”, lėmusios, kad teisės aktų leidėjo įsikišimas byloje *Dunai* buvo tiesioginis, o Kroatijos Respublikos atveju paskolos konvertavimas buvo savanoriškas, bankas buvo įpareigotas pasiūlyti konvertavimą, o vartotojas neprivalėjo su juo sutikti ir sudaryti sutarties priedo, nors tokiu atveju būtų ir toliau mokėjęs paskolą kaip ir prieš tai. Iš tikrųjų, be sutarties šalių sutikimo konvertavimas nebūtų atliktas.
37. Nepaisant to, esant toms kitokioms faktinėms aplinkybėms *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) nesikreipė į Teisingumo Teismą dėl Direktyvos 93/13 išaiškinimo.
38. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat aiškina, kad teisės nuostatų aiškinimo vienodinimo procedūroje *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis

Teismas) aiškiai neatsakė į pagrindinį šioje byloje kylantį klausimą, susijusį su kompensacija vartotojams, kuri mokama neatsižvelgus į atliktą paskolos konvertavimą, o bankas pažymi, kad *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) sprendimas turi būti aiškinamas taip, kad atlikus paskolos konvertavimą vartotojas netenka teisės gauti kompensaciją, neatsižvelgus į tai, ar iš tikrųjų gavo visą šią kompensaciją, ar ne, todėl nustatyti banko tariamai gautos naudos sumą net nereikia.

39. Jeigu *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) sprendimas būtų suprantamas taip ir taip būtų aiškinamas ZID ZPK 2015 (o atsakovė šį sprendimą ir ZID ZPK 2015 šioje byloje aiškina būtent taip), prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad toks samprotavimas galėtų prieštarauti Teisingumo Teismo išaiškinimui (**orig. p. 9**) byloje *C-118/17 Dunai*, o konkrečiai prieštaravimas būtų susijęs su Direktyva 93/13 garantuojamos joje nustatytos apsaugos lygio išaiškinimu.
40. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas sprendimą byloje *Dunai* supranta taip, kad Teisingumo Teismo nuomonė teisės aktų leidėjo įsikišimo poveikio vartotojų teisėms, kylančioms iš Direktyvos 93/13, klausimu yra tokia, kad teisės aktų leidėjo įsikišimas nepanaikina vartotojo teisės į kompensaciją ir visų pirma negali atimti iš vartotojo teisės reikalauti grąžinti visą naudą, kurią verslininkas gavo pagal nesažiningą sutartį arba nesažiningas sutarties sąlygas, ir kad teisei į pilną kompensaciją šio įsikišimo pobūdis (t. y. ar įsikišimas buvo tiesioginis, ar savanoriškas) ypatingos įtakos neturi. Be to, iš Sprendimo *C-452/18, Ibercaja Banco*, 29 punkto matyti, kad vartotojas, sudarydamas savanorišką susitarimą, negali atsisakyti Direktyva 93/13 užtikrinamos apsaugos, taigi ir teisės į pilną kompensaciją, kitokiu būdu nei aiškiai, savanoriškai ir sąmoningai, o prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad vartotojas šioje byloje jam užtikrintos apsaugos neatsisakė.
41. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad šiuos argumentus patvirtina Sprendimo *Dunai*, 41 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija, iš kurios matyti, kad nesažiningumo ir negaliojimo pripažinimo tikslas yra atkurti pradinę vartotojo faktinę ir teisinę padėtį, kurioje jis būtų, jeigu nebūtų nesažiningos sutarties, t. y. jeigu nebūtų nesažiningų ir negaliojančių sąlygų, arba Sprendimo *C-779/18, Mikrokasa*, 50 punktas ir kita jurisprudencija, kurioje Teisingumo Teismas nurodo, kad nesažiningumo vertinimo išimtis gali būti taikoma tik sutarties sąlygai, atspindinčiai įstatymų ar kitų teisės aktų nuostatą, kuri yra besąlygiškai privaloma abiem sutarties šalims, o šiuo atveju taip nėra, nes konvertavimas ir paskolos sutarties priedo sudarymas priklausė nuo vartotojo valios ir nebuvo privalomas vartotojui, be kurio valios, t. y. pagrindinio elemento, nebūtų nei sutarties, nei konvertavimo.
42. Būtent taip prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas traktuoja ir Direktyvą 93/13, kurios dešimtojoje konstatuojamojoje dalyje aiškiai nurodyta, kad Direktyva 93/13 yra taikytina visoms tarp pardavėjų ar tiekėjų ir vartotojų sudaromoms sutartims, todėl tiek pirminė sutartis, tiek priedas turi būti įvertinti

skaidrumo ir sąžiningumo požiūriu, kaip kad matyti ir iš nurodyto Sprendimo C-452/18, *Ibercaja Banco*, 39 punkto, kuriame nurodyta, kad nesąžininga gali būti pripažinta taip pat sutarties sąlyga, keičianti pirminę nesąžiningą sutarties sąlygą, jeigu ji nebuvo atskirai aptarta ir jeigu ji lemia neatitikimą tarp šalių teisių ir pareigų.

43. Taigi, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Direktyvą 93/13 ir sprendimą byloje *Dunai* bei sprendimą byloje *Banco SA* supranta taip, kad neatsižvelgus į tai, kaip nacionalinis teismas įvertins sutarčių priedus, sudarytus įsikišus teisės aktų leidėjui, t. y. ar pripažins juos tiesioginiu įsikišimu, ar šalių laisvos valios išraiška, šie priedai negali (ir neturi) mažinti Direktyvos 93/13 užtikrinamos apsaugos, o būtent neturi trukdyti grąžinti visą verslininkų nepagrįstai gautą naudą, ypač jei nepaisoma vartotojų valios, kurie niekada ir niekur neatsisakė šios apsaugos ir kompensacijos ir jeigu toks atsisakymas įstatyme nenumatytas.
44. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad toks išaiškinimas atitinka išaiškinimo pasekmių doktriną, kuri remiasi taisykle, pagal kurią teisės aktų leidėjo tikslas, šiuo atveju nustatytas įstatyme ZID ZPK 2015, nebuvo pažeisti direktyvą, o, priešingai, ją įgyvendinti, todėl nacionalinės teisės norma turi būti pagal galimybes aiškinama atsižvelgiant į direktyvos tikslus ir koncepciją, kuriuos siekiama pasiekti Europos Sąjungos teisės aktais, taigi, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad privalo atsisakyti taikyti nacionalinės teisės normą, kuri yra aiškinama taip, kad neleidžia įgyvendinti vartotojo subjektyvios teisės teisinės apsaugos.

(orig. p. 10)

45. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konkretų su vartotojų apsauga ir Direktyvos 93/13 išaiškinimu susijusį tikslą sieja su sujungtų bylų C-482/13–C-487/13 *Unicaja banco* ir *Caixabank*, 38 punktu, ir mano, kad nacionaliniai teisės aktai visada gali užtikrinti aukštesnį ir veiksmingesnį apsaugos lygį nei direktyva, kaip kad Teisingumo Teismas yra nurodęs savo Sprendime C-484/08, *Caja de Ahorros* arba Sprendimo C-96/14, *Van Hove*, 27 punkte.
46. Kita vertus, jeigu remiantis *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) sprendimu šioje konkrečioje byloje būtų nuspręsta, kad ZID ZPK 2015 turi būti aiškinamas taip, kad sudarydamas sutarties priedą, vartotojas netenka teisės į bet kokią kompensaciją, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad tokiu atveju Direktyva 93/13 būtų aiškinama vartotojo nenaudai, o tai būtų tolygu Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo nustatytos kiekvieno nacionalinio teismo pareigos, pagal kurią nacionalinė teisė turi būti aiškinama taip, kad būtų pasiektas direktyvoje nustatytas tikslas ir rezultatas, pažeidimui.
47. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad toks *Vrhovni sud RH* (Aukščiausiasis Teismas) sprendimo išaiškinimas, pagal kurį vartotojai neteko teisės gauti kompensaciją, nors įstatymas to nenumatė, šalys dėl to

nesusitarė ir vartotojai paskolos sutarties priedo sudarymo momentu nežinojo, kad kažko atsisako, pažeistų pagrindinį Bendrijos teisės principą, pagal kurį nurodytoji Europos Sąjungos teisės norma ir nacionalinės teisės norma turi būti aiškinamos atsižvelgiant į šios nuostatos pobūdį ir tikslus, ir prieštarautų Teisingumo Teismo nuomonei, išsakytai Sprendimo C-282/10, *Dominguez*, 24 ir 27 punktuose, o kartu ir direktyvos preambulės devintojoje konstatuojamoje dalyje nurodytam tikslui, t. y. prieštarautų nurodyto sprendimo byloje *Dunai*, 41 punktui ir Sprendimo C-51/17, *OTP Bank ir OTP Faktoring*, 83 punktui, kuriame Teisingumo Teismas nurodo, kad vertinamas ir pripažįstamas nesąžiningumas ir negaliojimas paskolos sutarties sudarymo momentu, o tai yra aiškiai nustatyta Direktyvos 93/13 4 straipsnio 1 dalyje. Todėl šiuo požiūriu bet koks vėlesnis teisės aktų leidėjo įsikišimas nebeturi reikšmės ir negali turėti poveikio šiam nesąžiningumo ir negaliojimo pripažinimo būdai.

48. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas šiuos argumentus taip pat įžvelgia Sprendimo C-260/18, *Dziubak*, 52 punkte, sprendimo sujungtose bylose C-482/13–C-487/13, *Unicaja banko ir Caixabank*, 37 punkte, Sprendimo C-421/14, *Banco Primus*, 61 punkte, Sprendimo *Gutiérrez Naranjo ir kt.* sujungtose bylose C-154/15, C-307/15 ir C-308/15, 61 punkte.
49. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas Direktyvą 93/13 aiškina taip, kad ji leidžia valstybių narių teisės aktų leidėjams įsikišti, tačiau tik jei išsaugomos arba pasitelkiamos taisyklės, nustatančios aukštesnį apsaugos lygį nei nustatytasis direktyvoje, ir remiantis šiuo požiūriu teisės aktų leidėjas gali įsikišti į sutartinį santykį tik jei šis įsikišimas atitinka Direktyvą 93/13 arba yra vykdomas siekiant maksimalios vartotojo apsaugos, nustatytos Direktyvos 93/13 8 straipsnyje, tačiau įsikišimas jokių būdu negali silpninti šios apsaugos; toks samprotavimas pateiktas Sprendimo C-118/17, *Dunai*, 43 ir 44 punktuose.
50. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad priimdamas sprendimą šioje byloje taip pat privalo atsižvelgti į Europos Sąjungos Pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) nuostatas ir mano, kad ši byla patenka į Europos Sąjungos teisės taikymo sritį, todėl taip pat turi būti taikomos garantijos, kurias vartotojams suteikia Chartija, ypač susijusios su teise į veiksmingą teisinę priemonę, nustatytą 47 straipsnyje, kuri kiekvienam suteikia teises, kuriomis galima remtis valstybių narių teismuose, įskaitant nagrinėjančius ginčus tarp subjektų, o Chartijos 38 ir 47 straipsnių nuostatų dėl veiksmingos teisinės gynybos turi būti laikomasi taip pat taikant Direktyvą 93/13; tokį aiškinimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas kildina iš Sprendimo C-34/13, *Kušionova*, 47 punkto ir Sprendimo C-414/16, *Egenberger*, 70–80 punktų.

(orig. p. 11)

51. Šiuo požiūriu, jeigu ZID ZPK 2015 būtų aiškinamas taip, kad jį taikant ir vartotojui sudarius paskolos sutarčių priedus, vartotojas netenka teisės į teisinę gynybą ir teisės reikalauti pilnos kompensacijos bei grąžinti viską, kas buvo įgyta

pagal nesąžiningas ir negaliojančias sutartis ir nesąžiningas ir negaliojančias sutarčių nuostatas, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad pagal Europos Sąjungos teisę ir veiksmingos teisinės gynybos priemonės principą, kaip jis suprantamas pagal Chartijos 47 straipsnį, teismas privalo užtikrinti, kad Direktyva 93/13 būtų taikoma visapusiškai, be kitko, atsisakant visų direktyvai prieštaraujančių ZID ZPK 2015 nuostatų, kitaip tariant, jei ZID ZPK 2015 būtų aiškinamas taip, jis negalėtų būti taikomas, o visi juo remiantis sudaryti sutarčių priedai dėl to būtų niekiniai ir negaliojantys.

52. Atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas supranta Direktyvą 93/13 taip, kad jokia įstatyminė nuostata, įskaitant apibrėžtąją ZID ZPK 2015, kuria reikalaujama atkurti pirminę teisinę ir faktinę padėtį panaikinus nesąžiningas sąlygas, lyg jų niekada nebūtų buvę, o ypač sugražinus visą naudą, kurią atsakovas nepagrįstai įgijo ieškovės nenaudai būtent pagal šias sąlygas, negali lemti ieškovei Direktyva 93/13 arba *Zakon o zaštiti potrošača* (Vartotojų apsaugos įstatymas) suteiktų teisių susilpninimo.

NACIONALINĖS TEISĖS NUOSTATOS

53. Dėl atitinkamų nacionalinės teisės nuostatų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad *Zakon o obveznim odnosima* (Civilinių prievolių įstatymas, toliau – ZOO) nustatyta, kad negaliojanti sutartis ir negaliojančios sutarties sąlygos negali būti ištaisomos, ir kad pagal ZOO 322 straipsnį ir 326 straipsnį negaliojimas pripažįstamas *ex tunc*, todėl yra vertinamas ir nustatomas atsižvelgiant į sutarties sudarymo momentą. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad šiuo požiūriu tai atitinka Direktyvą 93/13.
54. *Zakon o obveznim odnosima* (Civilinių prievolių įstatymas) nustatyta, kad negaliojanti sutartis netampa galiojančia, jei vėliau negaliojimo priežastis panaikinama, ir negali tapti galiojančia dėl įstatymo atnaujinimo (ZOO 145 straipsnis), taip pat dėl sudaryto susitarimo (ZOO 158 straipsnio 2 dalis), neatsižvelgiant į šalių pagal ZID ZPK 2015 sudaryto sutarties priedo teisinę klasifikaciją, kaip nurodyta ZOO 148 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią atnaujinimas neturi poveikio, jei ankstesnis išipareigojimas buvo negaliojantis, ir ZOO 158 straipsnio 2 dalyje, pagal kurią susitarimas dėl negaliojančio sandorio negalioja. Iš tikrųjų pagal nacionalinės teisės aktus, jeigu sutartis buvo negaliojanti arba jeigu sutarties sąlyga buvo negaliojanti, šalys negali sudaryti jokių sandorių (atnaujinimo, susitarimo ir t.t.), kuriais remiantis šios negaliojančios sąlygos būtų teisiškai sustiprintos, pakeistos ar taptų teisiškai galiojančiomis, nes tai aiškiai prieštarauja ZOO 322 straipsniui, pagal kurį laikoma, kad negaliojantis sandoris iš viso nebuvo sudarytas. Taigi, daroma nuoroda į pagrindinį nacionalinės prievolių teisės principą, pagal kurį tai yra toks viešojo intereso ir viešosios tvarkos pažeidimas, kuris ilgainiui negali būti ištaisytas.

55. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad taip pat šios nuostatos atitinka Europos Sąjungos teisę, išaiškinimą Sprendimo C-421/14, *Banco Primus*, 42 ir 43 punktuose. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad negali remdamasis savo aiškinimu ir interpretacija pakeisti nesąžiningas sąlygas tokiomis, dėl kurių nesusitarta, o šią išvadą teismas daro remdamasis Sprendimu C-70/17 ir Sprendimo C-179/17, *Abanca Corporation Bancaria*, 54 ir 55 punktais, tad šios sąlygos turi būti panaikintos *ex tunc*.

(orig. p. 12)

56. Ankstesnės nacionalinių aukščiausiosios instancijos teismų jurisprudencijos požiūriu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas remiasi esama *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) jurisprudencija, kuris byloje <...> 2001 m. birželio 27 d. nusprendė, kad sandorio galiojimas vertinamas atsižvelgiant į aplinkybes ir sutarties sudarymo momentu galiojusias nuostatas, be to, identiška nuomonė yra išreikšta, pvz., *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) 2008 m. spalio 28 d. Sprendime <...> ir *VS* (Aukščiausiasis Teismas) 2007 m. balandžio 11 d. Sprendime <...> bei 2010 m. spalio 26 d. Sprendime <...>; šiuo klausimu yra suformuota ir *Ustavni sud* (Konstitucinis Teismas) jurisprudencija, kaip antai 2003 m. rugsėjo 17 d. Sprendimas <...>.
57. *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) savo jurisprudencijoje ir išreikštoje nuomonėje dėl galimybės atlikti ištaisymą (atnaujinimo ar susitarimo būdu) nebuvimo remiasi 2010 m. rugsėjo 8 d. Sprendimu <...>, kuriame nurodyta, kad susitarimu negaliojančio sandorio negalima ištaisyti, savo ruožtu remiantis Sprendimu <...> atnaujinimu taip pat negalima ištaisyti negaliojančio sandorio, o tai atitinka *Zakon o obveznim odnosima* (Civilinių prievolių įstatymas) 148 straipsnį.
58. Galiausiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) 2019 m. vasario 12 d. Sprendimą <...>, kuriame prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas išvelgia vartotojų, kurie konvertavo paskolą pagal ZID ZPK 2015, teisinį suinteresuotumą sutarties nuostatų pripažinimu nesąžiningomis ir negaliojančiomis, kad remdamiesi šiuo pripažinimu galėtų įgyvendinti teises, kurias vartotojai turėtų, ir kuriame *Vrhovni sud* (Aukščiausiasis Teismas) pasisakė dėl ištaisymo sutarties negaliojimo atveju, ir išsakė nuomonę, kad sutartis netenka galios remiantis įstatymu ir negalioja nuo sandorio sudarymo momento, be to, pažymėjo, kad negaliojanti sutartis netampa galiojančia net jei vėliau nebelieka negaliojimo priežasties, išskyrus išimtines aplinkybes, nustatytas ZOO 326 straipsnio 2 dalyje, kurių nagrinėjamoje byloje nėra (negaliojimo priežastis buvo mažareikšmis draudimas ir sutartis buvo pilnai įvykdyta). Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas daro nuorodą į *Vrhovni sud RH* (Aukščiausiasis Teismas) 2020 m. gegužės 26 d. Sprendimą <...>, kuriuo taip pat pripažįstama paskolas konvertavusių vartotojų teisė į pirminės paskolos sutarties sąlygų pripažinimą nesąžiningomis ir su tuo susijusių vartotojų teisių įgyvendinimą.

59. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atskiruose dokumentuose, pažymėtuose kaip PRIEDAS 1 ir PRIEDAS 2, pateikia ištraukas iš nacionalinės teisės aktų, o dokumente, pažymėtame kaip PRIEDAS 3 – ieškinį ir šalių raštus.

Zagrebas, 2020 m. spalio 15 d.

Priedų sąrašas:

1. Ieškovės 2019 m. birželio 12 d. ieškinys.
2. 2019 m. rugsėjo 2 d. atsiliepimas į ieškovės ieškinį.
3. 2020 m. birželio 29 d. atsakovės raštas.

(orig. p. 13)

4. 2020 m. spalio 2 d. ieškovės raštas.
5. 2020 m. spalio 7 d. ieškovės raštas.
6. *Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o potrošačkom kreditiranju (Vartojimo kredito įstatymą iš dalies keičiantis ir papildantis įstatymas)*
7. Nacionaliniai teisės aktai

(orig. p. 14)

<...>

<...>